

ТЫЗЭКЬОТМЭ – ТЫЛЪЭШ!

Адыгэ макъ

Голос
адыга

1923-рэ ильесим
гъэтхапэм
къышегъэжьагъэу къыдэкы

№ 92 (22062)

2020-рэ ильэс

БЭРЭСКЭЖЬЙИ

ЖЬОНЫГЪУАКІЭМ и 27-рэ

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИИЭП

къыхэтутыгъэхэр ыкчи
нэмэгдэхэр
тисайт ижүгъотэштых

WWW.ADYGOICE.RU

6 +

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъээзет

Шапхъэхэр зэрагъэцакІэхэрэ ыупльэкІугъ

Адыгейим и Лышхъэу Къумпыл Мурат Мыекъуапэ исатуушыпэ сетьхэм санитарнэ ыкчи эпидемием пэшүеклорэ шапхъэхэр зэрагъэцакІэхэрэ тыгуасэ ыупльэкІугъ. Республикэм ипащэ игъусагъэх АР-м экономикэ хэхъоныгъэмкэ ыкчи сатуумкэ иминистрэу Геннадий Митрофановымрэ шъолырым икъелэ шъхьаэ имэрэу Андрей Гетмановымрэ.

Оперативнэ штабын унашьюо ышыгъэм ыкчи Адыгейим и Лышхъэу Указхэм къадыхэлтыгъэу сатуушыпэ объектхэм ялофшэн зэрээхаштхэ, джащ фэдэу цыфхэр къизэрхуумэштхэ шапхъэхэр агъенэфагхэ. Гушилэм пае, товархэр зышызэргээгэтире ыкчи фэл-фашхэхэр зышагъэцэктэрэ чылпэхэу зиофшэн къизэтырамыгъэу-цаагъэхэм яоллэрэ цыфхэм социальнэ зэпэчыжагъэр алыгын, маскэхэр ыкчи лалъэхэр агъефедэнхэ фадэ.

Санитарнэ шапхъэхэр зэктэгэцэктэгъэнхэм мэхъянэшко зерилэр Адыгейим и Лышхъэу къыхигъэшыгь. Цыфхэм аш зышадзые зыхыкэ зэпахыре узым зиушъомбгүйнэм ишынагьо къызэрэуцурэр, аш фэдэ

къехьу зэрэмыхъущтыр хигъеунэфыкыгъэх.

— Шапхъэхэр зыукъохэрэм ежхэм ямызакъоу, къэзыуцухъэхэрэ цыфхэми япсауныгъэ зэшагъэцкөн альэккыщт. Коронавирусыр къапыхъаным ишынагьо джыри ини, арышь, нэбгүрэ пэлч пшээдэккыжь зэрихырэр къагурылон, тэрээзу зеккон фадэ. Джащыгъум эпидемиер къизэтынэцкыщт, ыпэктэ Ѣылгъэ Ѣылгъэц-псэукэм тытхажыщт, — къыхигъэшыгь Къумпыл Мурат.

Предприятиехэр ыкчи организациехэр Ѣынэгъончьеу лэжээнхэм ило-фыгъю Ѣытегущылагъэх Оперативнэ штабын изэхэсгэгь.

Сурэтыр А. Гусевым тирхиыгь.

Тынхэр зэрагратыхэрэ зэхафынэу афигъэпытагъ

Республикэм и Лышхъэу Къумпыл Мурат ипшээрылькэ жьоныгъуакіэм и 15-м щегъэжьагъэу медицинэм иофишшэхэм атефэрэ тынхэр зэрагратыхэрэ зэхафы. Шъугу къэдгээккыжын, аш фэгъэхыгъэ унашьо ышыгъэ УФ-м и Президентэу Владимир Путиним.

зация 13-мэ упплэкунхэр ашхэлжээ. Ахэм ялофшэн зэрээхаштэрэм игъеунэфын шыныкъааэхээ хэлъэу къеклонгээным ыкчи уасэ фэшыгъэнэм афэш мэжведомственне куп зэхашаагь.

Мониторингым илъэхъан специалистхэм анахъэу анаэ тырагъэтэшт медицинэм иофишшэхэм яфитынгъэхэр укууагъэ мэхъянхэм, ахэм атефэрэ тынхэр алэккэгъэхэгъэнхэм. Зэкэмкли мыш медик 1500-м ехъу къызэльиубытышт. 2020-рэ ильэсим мэкъуогъум и 5-м ехъуллэу иофишшэхэр аухынэу агъенафэ.

Урысаем псауныгъэр рыхкэу къэлтытэжыгъэнхэм япхыгъэу иофишшэхэр зэхашаагь. Республикааныгъэм иофишшэхэр зэхокыныгъэу афишы-гъэхэм ыкчи тынхэр икэ-

Зичэзыу шушиэ Ioftxabz

Коронавирусым ильэхъан цыфхэм іэпилэгъу афэхъуугъэнэм фытегъэпсыхъэгъэ шушиэ Ioftxabz Адыгейим Ѣызэхашаагь.

Адыгэ Республикэм и Лышхъэу, партиеу «Единэ Россиим» ишьольыр къутамэ и Секретарэу Къумпыл Мурат игүкъэ-кыкыэ мыш ичээзуу едзигъю лъагъэлтагъ. Блэккыгъэ Ioftxabz эм фэдэу аш иккэцаклор партием ишьольыр къутам ары.

Гъомылапхъэхэр зэриль ялъмэкс мин 20 фэдиз агъэхъазырыгъ, ахэр Ѣы-

лагъэ, гъот макэ зиэ угагъохэм атырагошщтых.

Шушиэ Ioftxabz эм нах цыфыбэ къырагъэубытэнэу республикэм ипащэ пшээрыль къыгъэуцугъ. Джащ фэдэу іэпилэгъур зэфагъэ хэлльэу зытэфэхэрэм атегошгээгъэнэм мэхъянэшко илэу Къумпыл Мурат къыгъэнэфагь. Аш къыхигъэккэ анахъэу анаэ зытэгъэтэштхэр Ѣылгъэгъэм чылпэ къин ригъеуцагъэхэр, гъот макэ зиэхэр арыгь. Іэпилэгъу зищикалагъэхэр ямуниципалитетхэм ыкчи партиеу «Единэ Россиим» къащазэуахыгъэхэ телефон пльырхэм яномерхэм атеонхэ альэккыщт.

УпчIэхэмрэ джэуапхэмрэ

Анализхэм къаушыхъатырэ

Коронавирусэу SARS-CoV-2-м кылкырыкырэ уз хылыу COVID-19-р къяутэлIагъэ-къямыутэлIагъэр гъэунэфыгъеним пае Урысыем жъугъеу тестхэр пкэ хэмийлэу щаахыххуурагъэжьагь.

Аш фэдэ тестхэр пэтхью-лутхум, жы къэшапIэхэм япхыгъэ узхэм агъэгумэкхэрэм, чыыэр лъэшэу зижъагъехэм къягоагъехэм залахырэ мэзиц хуугъэ. Цыфхэм аш фэдэ тестхэм шуагъеу апыльыр, блэкл имыиэу анализхэр затын фаер, замытми хуущтыр ашлэмэ ашлонигъу. Роспотребнадзорым эпидемиологиекмэ и ЦНИИ иди-ректор игуадзэу Александр Гореловым аш фэгъэхыхыгъэ «Российскэ гээзтэм» иупчIэхэм джэуап къаритыжыгъ.

— Коронавирусыр къяутэлIагъэмэ зэрагъеунэфирэ тестэу ПЦР-м ынэ раникIэу укытегушиыIэ тишIоигъу. Медицин IофышIабэмэ аш цыхъихо фашIырэн. Компьютер томографилем вируснэ пневмониер къизигъельагъокIэ, COVID-отделенихэм аIут врачхэр тестым икIэуххэм ямыжэнхэу зээгэгъэхэфэдэу зэхтхыгъ.

— Тестэу ПЦР-мкэ сымаджэм къеутэлIагъэр COVID-19-мэ е нэмикI зэпахырэ узмэ агъеунэфын альэкы. Ау мышдэжьми хеукъохуу къизэрхэгэ-

кырэр къэлогъэн фае. Гүшүлэм пае, пневмонием ыгъэгумэкхэрэм иччишххэ къирахырэм коронавирусыр къыгъельагъэрэп ар нахь чыжьэу зэреклотхыхъэм къыххекIэ. Сымаджхэм нахь псынкIэу яштуагъэ арагъэ-кынным пае тест ПЦР-м къыгъельагъоштым емыжхэу къиххэ. Еланэ анализхэм якIэуххэр хъазыр зыххуххекIэ, узыр тэрэзэу зэрагъеунэфыгъэр къешыпкъажыкъ.

— Цыфхэм япроцент 80-у COVID-19-р къизэмуутэлIагъехэм икIэуххэр къынкIэу ар зинэкIэхъэгъэм коронавирус лъэнкI горэ ыпэкIэ къяузыгъэу, аш COVID-19-м ахэр ишиуххумэх фэдэу бэмэ аIо. Сыд аш къепIолIэн пльэкIыщт?

— Аш фэдэу зэралорэр тэрэзэл. Коронавирусхэм апкь къикIыкIэ ильэс къес цыфхэм япроценти 10–20-мэ пэтхью-лутхуу, ныбэ уз зэфэшхъафхэр къяуталIэх. Гриппыр къапымылкIэнным пае ильэс къес цыфхэр прививкэ ашыых. Адэ аш нахьи бэкIэ нахь щынэгъю коронавирусыр къизэутэлIагъэр нахьыбэрэ ар къыпымыхъажынным сыдэущтэу щыгугъын ыльэкиштэ.

Еланэ къэлогъэн фае SARS-CoV-2-м къиздиххырэ тхамы-кэгъошхом афэдэхэр ыпэкIэ щыэгъэ коронавирусхэм къа-зэракIемыкIоштыгъэр, зигугуу къэтшыгъэ узхэм афэдэхэр къизэутэлIагъехэм жъугъеу тестхэр зэраламыхъщтыгъэр. Цыфхэм сымаджхэм икIэрикIэу узыр къызыпкIэхъыщтыр тшэрэл. Джыры нылэп аш фэдэ уштынхэр ашлхуу заублагъэр. Урысыемки Iофхэр джащ фэдэ квабзэх.

— COVID-р къизэузыгъахэм нэмикI сымаджхэм икIэуххэр ригъэ-кышиунэу аIо. Ау ыпэрэм ыль мыкъабзэмэ, нэмикI уз горэ сымаджхэм къыптикIэнкIэ Ѣынагъоба?

— Сымаджагъэм ыль зыхакIэхэрэр зиофт дэй дэдэхэр ары. ВИЧ-р, гепатитыр ыкли нэмикIхэр аш хэлхэмэ пешшоргъэшьэу зэрагъашэ ыкли ишикIагъэ зыххурэм аукъэбэзы.

Зэпахырэ узхэм лъэшэу зызаушьомбгүрэ, нэбгирэ минишэе пчагъэ къызызэдэснымэджэрэ лъэхханым зи IопыIэгүнчкIэу къэбгъанэ хъуштэл. Джаш фэдэ лъэхханхэм нэмикI зэпахырэ узхэм зэрэлзэхэрэ препаратахэр агъэфедэнхэу фитынгъэ ял ахэр къазэршхъа-

пэштхэмкIэ лъапсэхэр щыэхэзыхыкIэ.

— Коронавирусыр зы-пэкIэхъыгъэм ииммунитет нахь пытагъэу, «иммуннэ паспортхэр» ятыгъэн фаеу хэгъэгүзүэлэ альйтэ. Псаунагъэм икIэуххумэн фэгъэзэгъэ Дунэе организацием аш къыдигъаштэрэп, ашкIэ лъэпсэ икIу ѢымыIэу ельйтэ. Сыд фэдэ елтэвил о аш фушиэр?

— «Иммуннэ паспортхэр» ятыгъэн фаеу зэралорэм пкэ имыиэу сепллы. Коронавирус лъэнкI горекIэ узэрсымэджагъэм пае COVID-19-р къюнгүнчкIэу къэбгъанэ хъуштэл. Джаш фэдэ лъэхханхэм нэмикI зэпахырэ узхэм зэрэлзэхэрэ препаратахэр агъэфедэнхэу фитынгъэ ял ахэр къазэршхъа-

зигугуу къэтшыгъэ узыр зы-

пэкIэхъыгъэм икIэрикIэу ар къызэутэлIэхъыщтыр хэти ышлэрэл. Ау мэзитуу темышэу аш ымьгъэгумэкIыщхэ фэдэу медицин IофшIэхэм къало.

— Коронавирусым ятIо-нэрэу къытыригъээжъынным ииынагъо ѢыIэ фэдэу бэмэ къало. Аш фэдэ уз къызэутэлIэгъахэр нахь псынкIэу ар пэкIэхъынным Ѣыгугъы хъущта?

— Коронавирусыр нэмикI зэпахырэ узхэм бэкIэ атекы. Шыогъазэр, эпидемическэ пэротитир цыфхэм зэ къызэрязырэл. Коронавирусыр пчагъэрэ къяуталIэн ыльэкишт, аш къытыримыгъэзэжынным ушыгугуынэу Ѣытэл. Грипп къамыутэлIэхэным вакцинэу ахальхэрэм ильэнснъкю фэдэз нылэп ишшуагъэ къызэрэхэрэл. Коронавирусыр нэмикI зээрэпэуцужыщт шыкIэмкIэ джыри бэ тшэн, тээкиндгъехан фаер.

Ушхъагъоу фэхъугъэр зэхафы

Муниципальнэ образованиеу «Красногвардейскэ район» зыфиорэм ипсэупIэхэм ашыщ хэдагъэм цыфхыбэ Ѣызэхахьи, аш ыпкь къикIыкIэ коронавирусыр къизэолIагъехэм япчагъэ лъэшэу зэрэдэкIоягъэм епхыгъэ Iофхэр Адыгейим исследовательхэм зэхафы.

Аш ыпкь къикIыкIэ Садовэ къоджэ псеупIэм иадминистрации ипащэ ыльэнэнкъокIэ уголовнэ Iоф къызэулахыгъ.

ЗэрагъеунэфыгъэмкIэ, Адыгэ Республикаем и Лышихъэ иунашьо аш ыгъэцэкIагъэп: псеупIэм Ѣыпсэурэ цыфхэм язеклон макIэ ашынымкIэ гъунапкъехэр ыгъеуцу-гъехэр, Бжъэдигъухъаблэ дэххэрэ ыкIи дэкIырэ транспорт амалхэм икIоу альыпльагъэп.

Аш имызакъоу, цыфхыбэ зыххэлэжъэрэ Iофхъабзэхэр зэхахэ зэрэмыхъущтым емылтыгъэу, къэхалхэхэм адэмыхханхэмкIэ ишикIагъэ амалхэр пащэм зэрихагъэхэр. Мы ушхъагъоу хъадагъэм къекIолIагъехэм узыр къапыхъаныр, нэужукъим ялахыххам апахъжынныр.

Мы уаххтэ Iофхым епхыгъэ следственнэ Iофхъабзэхэр реклокIых.

«ЭкоЦентрэм» къеты

Щынэгъончагъэр анахь шъхьал

ООО-у «ЭкоЦентрэм» иофишIэхэу Красногвардейскэ районым икIуаджэу Бжъэдигъухъаблэ хэкIыр Ѣызыгъуоихъэрэ маскэхэр зэрауульхэм, Iальэхэр зэррапыльхэм ямызакъоу, вирусым цыфхыр Ѣызыгъухъумэрэ Ѣыгынхэри ашыгъых.

Мы псеупIэм коронавирусыр лъэшэу зыэрэшиушишьомбгүрэ къыххекIыкIэ, аш фэдэу компанием иофишIэхэм яшынэгъончагъэ икIэуххумэн Ѣыгынхэри ашкIыкIагъэхъахь.

— Зэпахырэ узым Iофхыгъуабэ къыздишхъыгъ нахь мышIами, графикир мыукугъэнэр ашшэ тэгьеуцу. ХэкIыр игъом Iофхыгъэн фае, сида пломэ, вирусым зимыгъуомбгүннымкIэ зишишьуагъэ къа-

лохэрэм ари зэу ашыщ, — Ѣылыагъ ООО-у «Эко-Центрэм» и Адыгэ шьольыр къутамэ ипащэу Алыбэрд Налбай.

Коронавирусыр ыпкь къикIыкIэ цыфхэр зэхэмийхъанхэу зашыгъиээжынэу шьольыр операторым зыпарэки иофишIэн къызэтиригъеу-цуагъэп. Водительхэмрэ автомобильхэм хэкIыр арызытакъохэрэмрэ маскэхэр, Iальэхэр ишкIыкIагъэм фэдизэу компанием аретых. Мединчинэм иучрежденихэм, зэпахырэ узым зызишишьомбгүрэ псеупIэхэм Iоф ашызышIэхэрэ экипажхэм Ѣыгынхэри ашкIыкIагъэхъахь.

Шыгу къэтэгъэхъы, пыдзэфэ пытэхэм ядэшын епхыгъэу упчIэ зиIэхэр мы телефонхэмкIэ къитеонхэ альэкыищт: 8-800-707-05-08, 8-962-868-14-62.

ООО-у «ЭкоЦентрэм» и Адыгэ шьольыр къутамэ ипресс-къулыкъу.

Хэгъэгушко Урысыем ыкчи аш исубъектхэм зэкэ яшыгыкэ рахылыи мэфэкъим зыфагъеха-зыгъ. Хэгъэгү зэошкор зын-мысигъэ цыф лъэпк гори тикъэралыгъо СССР-щтыгъэм исигъэп. Тичыгу, ти Хэгъэгү, тишхъафитныгъэ фашизмэм къылэпзыыхыжыгъэ советскэ дзэклолхэм, дзэпащхэм, офицерхэм, фронтам готхеу, зэо-кыбым щылэхэу Хэгъэгум пакэл псээмьблэжыгъэх нэжъ-лужь лушхэм, лэжъяло лашхэхэм, пионер ыкчи комсомол лыххужххэу тэш паекэл зыпсэ зытгъехэм, зэошком хэтгъэгү Теклоныгъээр къээгъэблэгъягъэ пепч чайтшэнэир, шлэжъир дгээлэпленэир, хэгъэгү шулъэгъур гъэлэшыгъэнэир, тэ, пстэуми типшъэрлыг.

«Ер умышлэ, шлур пшэштэг» — ело гущиэжъым. Хэгъэгум

ТЩЫГЬУПШЭХЭРЭП, ТАРЭГУШХО, Тарихъ ЙофшIэгъэшху,

2020-рэ ильэсыр, Хэгъэгү зэошкоу 1941 — 1945-рэ ильэсхэм щылагъэм Теклоныгъэр къызыщыдахыгъэр ильэс 75-рэ зэрэхъурэр кыдильти, Урысые Федерацием и Президентэу В. В. Путиным шлэжъим ыкчи дээ щытхум я Ильэсэу ар ыгъэнэфагъ.

итарихъ блэкыгъэ икью умышлэу, къыбгурмылоу непэрэ мамыр щылэкэ гупсэфим уасэ фэшыгъуай. Еланэ зэо хуугъешлагъэу ильэс 75-рэ зытешлагъягъэр, зэкэми зэфэдэу агу пхырацын альэкыщтэп непэ а хъазаб гуклодыгъо Хэгъэгум, советскэ народым ашэчигъэр шытпкъэм тетэу, тарихъ документхэр, заом къежыакъэй ила-гъэр, фашизмэм мурад бзаджэу — тичыгу, тикъэралыгъуи зерипхъоньш, тэри, гъэрэтишынэу зэрэптыгъягъэр, ифешуашэм тетэу, тарихъ изубытпэхэр къызфэдъэфедхэзэ афимылотыгъэхэм. Мышкэ анах тарихъ гъозэпэ дэгүхэр — тхылтыбэ хуурэ «Шлэжъ

Тхылтыр» ыкчи «Победители» зыфилоу республике зэхэшкло комитетэу «Теклоныгъэм» иунашьокэ къыдагъягъэхэр арых. Теклоныгъэшхор псынкэу къафемыкгугъами, ильэс 4-м клюгэ зэо фыртынэм лылпсыр псыхуоу щычэу советскэ дзэклолхэр, офицерхэр зытхъасыжыгъэх, апсэ ати, напэр ашэфагъ. Ящэлажъэр ялтыгъэ мыухыжырэлхэгээр фэшнэм теклугъэх. Дзэклоли, зээжь жылымым ишьоффо лу-тхохэм мыш фэдиз ухажтэр ашизыгъэхэу, хвадэгъум пэлтхэу Родинэр къэзыухумайхэм афэгъэхыг «Победители» зыфиорэм ия 4-рэ тхыль тедзэ. Къызэуехы ар Адыгэ

Тыу Аминэ илЛыгъэ

ЗэкэупкIэгъэ-шхъеклафэу, нэхъой-лэдэбэир ишьуашэу, нахыжхэм афэсакъэу, аклэупчIэу, нахыкIэхэмкэ зафэу, лушэу ары къызэрашлэжьырэр цыфыбэм Тыу Аминэ.

Мыекуапэ иурам шхъаэу Краснооктябрьскэм тет унэм ашыц, къэлэ гупчэм щыпсэу-щтыгъ, Адыгэ къэралыгъо кIэлээгъэдже институтым ильэс 30 фэдизрэ ипроректорыгъ. Ау сэ анахъэу сыкъызтегущыгъэм сшIоигъор сикъоджэгъу нахыжъ-гъэсагъэм блэкыгъэ Хэгъэгү зэошкоу 1941 — 1945-рэ ильэсхэм щылагъэм, а ильэс фыртынхэм гъогоу ашыхыришыгъэр ары. Псээмьблэжь партизаныг, Адыгэир фашист оккупацием зитгъэ лъэхъаным Дээ Плтыжым иофицер лыблэнагъ, нэмьц-техаклохэр — пыир

иб ригъэзыхъажы, Тыум заор Къоюлгъэм щиухыгъ. Гъэшэ ку гъэшлэгъон ила-гъ Аминэ, зэо-жым имэшо гузэгү ренэу хэтгъэми, инасып къыхыгъ, псаоу къыхэкъижы, зэоуж лъэхъан къиними, щэлэфэки, хэкум, лъэпкъым, хэгъэгум сидигъуи зафэу афэлэжьагъ, ильэс 95-рэ къыгъешлагъ, лъэуж зафэ мы чын къытыринагъ.

Тыу Аминэ Адыгэ хэкумкэ Шэуджэн районым ит къудажэу Мамхыгъэ 1924-рэ ильэсым къышхъугъ. Ятэу Шумафэ хэкум щызэлтшээрэ, агыгаб-зэмкэ апэрэ кIэлэгъаджэхэм

ащыщыгъ. Заом ыпalo Тыу Шумафэ Кошхъаблэ адигаб-зэмрэ литературамрэкэ щыри-тэджэнхэу агыакли, иунашьокэ аш щыпсэүгъ. ыкью Аминэ аш щеджагъ. Къоджэ еджапIэр къызеехым, илэгъу-нэвдажэгъу комсомольцхэм ахэтэу йоф-тхабзэхэм чанэу ахэлажьэштыгъ. 1941-рэ ильэсым ишэклогъу мазэ икъихыагу фашистхэм къалэу Ростов аштэгъагъ. Тикъэралыгъо зэмийжгээ зэошкор къыткуюатштыгъ. Джащыгъум Адыгэ хэкум етлупшыгъэу пар-тизан отрядхэр район пепч чайкэ Мыекъопэ районымкэ отрядиту ашызэхашэгъагъ. Кошхъаблэ районом птициемрэ рай-исполкомынрэ яшэ хэлъеу фашизмэм ебэнэгъэнэмкэ Кошхъаблэ партизан отрядрэг агъэпсэгъагъ. Аш ежь яшоиго-ныгъекэ партийнэ, советскэ, комсомольскэ ыкчи мэкъумэш юфышлэхэр хэхэгъагъэх. От-рядыр иныгъэп, апэрэмкэ, нэбгырэ 50 нахыбэ хэтгъэп. Йофхэр нахь къызыхыльгъэхэр ыкчи пстэуми зэо къинигъор зэфэдэу зызыхашлагъэр шы-шхъэу-ионыгъо мазэхэм 1942-рэ ильэсыр ары.

Пыим Ростов зештэм, гухэкли, советскэ партизанхэм ятласхъэ ышэ хуугъагъэ ыкчи пыим къыдзыхъэгъэгэ тидзэхэм ашыщхэр етлупшыгъэу къы-

зеклаклохээ Адыгеймкэ къэклюатэштыгъэх, къуш-хъэр ыкчи мээхэр яхуумаплэу, Дээ Плтыжым ичастхэм зэрхэхъажыштхэм пылтыгъэх.

Партизанхэм, нэмькхэм яхыилгээ документхэр тэрэзэу амьгытэлтыгъэхэу къычэки, хэкум къи-цохьогъэ пыим ахэм ацэл-льэккуацлэхэр, ялэнатлэхэр юшлагъэх. Аш къыхэкъеу партийнэ юфышлэхэм, пар-тизанхэм яунагъохэр да-щыхэти аукъищтыгъэх. Ар хэ-мытыхэм заом икъежэгъэгъу партизанхэм юшэ-шуашшэхэр, гъомылапхъэхэр, машинэхэр икью ялгъэхэп. Мэхьош мээхэм ахэр яклужыгъагъэх, ау мафэр яклутэу, чэцэр къызы-сыкэ, сид ишыкъэми цыфэу къадэхэрэм залуагъяштшыгъ. Ахэм къэбархэр къахыщтыгъэх, пыиу зышэе икыгъэу къаклорэм иунашьохэр къенаф-штыгъэх.

А ухьтэм Тыу Аминэ юфы-шко зэшүихыгъ, къуаджэхэмэ станицхэмрэ адэсхэмрэ под-польем щылэхэмрэ язэпхыныгъэ зэрэзэпымычынм лъэшэу ынаалэ тетыгъ. Зыщыпсэущтыгъэ Кошхъаблэ щыххурэр къызери-гъэшлэнэу чэцэрэ Тыур зэрэкло-штыгъэр къоджэдэсхэм ашыщхэм къашлэжыщтыгъ, къало-

тэжьищтыгъ. Арэу къычэкин «партизаным ят» алуу Тыу Шумафэ зыкагъэтэйсигъягъэр. КIэлэгъэдже нахыжъ-хэхлот-гъэх эупчыщтыгъэх, икэлэ зыдэшылэхэр къарион в ежь кIалэр ежь-ежырэу къэконошь зыкагыртын къашхъоу. Ау хэти зэрэмьгүгъягъэу, ухьтэм зекэ зэхегъэкоцкы.

Шышхъэу мазэм ыгузэгум 1942-рэ ильэсым партизан от-рядхэм ядзэклолхэм гущиээ пытэ атыгъ яхгэгушко Советскэ Союзым зэрэфэшып-къэштхэмкэ, яшэр зылэка-мыйтлупшэу, чыгоу-ныр, хэкур, Родинэр къызерахуумэштим-кэ, ыпсэ пытэу зы нэмьц фа-шист къамыгъанэу, пыир тыдэки зэрэшьизэтэраукIэштимкэ. Тхъэльян зитгъэхэм ашыщыгъ Тыу Амини. «Унэ къеэрэм ыпсэ

ТЭГЬАШОХ

УЗГЬЭГЬОЗЭРЭ ИЭУБЫТЫП!

Республикэм и Лышьхэу Къум-пыл Мурат и псэлэе фабэу «Ныбджэгүй ляаплэхэр!» зы-филорэм.

Тарихъ тхылъэу «Победите-ли» зыфиорэм ыкышъо, инекубгохэр зэо сурттехыгээ зэфэшхъафхэмкэ зэлтынкла-гъэх. «Сыд фэдаа блэкигъэ Хэгъэгу зэошхоу 1941 — 1945-рэ ильэсхэм щылагъэр ыкыи Адыгейим кыщыхъугъэхэу, ща-птугъэхэу, икыгъэхэу зэошхом хэтигъэхэм яхахэу Текноныгъэм хэлтийр?» зыфорэм мы тхиль гъэшигъонир иэпилэгъу кыфэхъущт. Заом итарихъкэ шэнныгъабэ дагтотэт: пынжъэу фашизмэр ыкыи зыкнихъумэжъэу аш пэшүеклощтыгэ со-ветскэ народым иллыгъэ-цыфыгъэ хабэ зынэснитыгъэр — «Еулын е улэн», зеуаплэм щыфхыгъэхэм е хадэгъум зыкнигъэхэм зыкнигъэхэм, зэо гъогубэ хыльхэхэр зэпзызычхи, Берлин нэсихи зытагъэхэм ыкыи Рейх-

стагым Быракь Плы-жыр щызгъэлэгъэхэе лыхъужхэу фашиз-мэм ткуягъэхэм афэгъэхыгъ тхылъыр. Ар шхъэ пчыа-гъэу зэхэт: зэхэгъэ-цуаклохэм ягушынап щыкгэлэхтэхыгъ заом нахь тхамыклагъо зэрэшмыгъэр, аш фэдэ къэмыхъужын-ым кыфэджэх. Хэ-гъэгу зэошхом иху-гъэ-шэгъэ шхъа-лэхэр, я II-рэ Дунэе заом тарихъ мэхь-нау илэ, заом икье-жъеклагъэр, Брест иптигэлэ аэрэ огыу лэшыр зэригъагъэр, советскэ наро-дым иллыгъэ-патрио-тизмагъэ Хэгъэгу зэошхом зэрэпэлэшыгъэр, тхыгъэ-хэу-тэгъэ гъэшигъонхэу пионер лыхъужхэхэм яхыллагъэхэр, Текноныгъэшхом и Мафэ ильэ-

пагъэ, ар республикэм зэрэ-щагъэмфэкырэр, Адыгеир ыкыи аш ипсэуплэ чыпилэхэр шхъафит зашыжыгъэхэр, фашистхэм зэрязуагъэхэр, гүгъэр сидигъуи

аготэу кызызрахыгъэр, узэ-къотмэ, узэрэлэшыр, зэгуруно-ныгъэ-зэдэлэнэгъэр зэрэкочэ-шхор, лыхъужхэхэм ацэхэр, ахэм ялтыгъэ-лыхъужхынгъэ сай-

**ТЕКИОНЫГЬ!
1945-2020**

гээтэхэу афагъеуцугъэхэр, зэо-шхом зыпсэ тэц пае зытгъэ-хэр зэрэтиймгъупшэштхэр «Победители» зыфиорэм ия 4-рэ тхылъыкэу кыдэкыгъэм илуклэу, шынкээм тетэу кы-щылотагь. Амалыбэу щылэр кызызфагъэфедээ, зэо тарихъ тхылъыкээр купкли шь теплли илэ агъэхъазырыгъ, кындаагъэ-кыгъ. Къэрэмыхъуж ныбжы аш фэдэ зэо жъалыми, тидэрэ чынаны щэрэмийгээх зэо лыгъачьэхэу цыфыпсэр зы-хыхъэрэ!

Тимамыр огу къергъонэу, тищылакэ нэфынэнэу тэльяло, тарихъ иофшэгъэ-тхылъэу «Победители» зыфиорэм цыфыбэ еджэнэу, лэужыкээм гъогу фы-хахынэу тэгүүэ.

ЛЬАГЬОХЭР

уелэжынэ» ямурадыгъ, лып-сэу агъечьагъэр фашистхэм ягъепщынхыгъэн, советскэ народым шхъафитныгъэр егэ-гъотыжыгъэн зэрэфаемкэ хэти зэрэзыхъамысныжыщтыр лэшэу зэхишэштыгъ. Отрядым икомандиригъэр коммунистэу Федор Савенковыр, штабым ипащэ игодзагъэр Мэрэтыкъо Хъасан.

Зэо плъирхэр отрядым зы-шиулагъэхэр шынхъэдум 1942-рэ ильэсир ары. Чэц-мэфи 7-м кыклоц Тыу зыхэт отрядым нэмыц къэхъурэиплэм зыкни-зыхъжхи зынхъэ шезыхъхъэжьыгъэ моторизированнэ бригадэм щыщ купым тидзэхэм ахажхажын амал егэгъотыгъ-нэмкэ отрядым хэтхэм яшыгъэшхо къэкагъэр. Аминэ джащ фэдэу мы мафэхэм дээ шьоф госпиталэу дзэклолт улэгъэ пшы пчыагъэ зычилэлтир кыгъэгъу-нагъ, щтэр ымашылэу, лыхъужхынгъэ хэльэу пыим ебэныштыгъ.

Разведкэм кызызригъэш-тэгъяг нэмыц нэбгырэ 60 фэдэз зэхэтхэу гъомылапхъэхэмкэ зыкнишьшэнэу Баракаевскэмкэ зэрэкохэрээр. Аш шхъалышхоу хаджыгъэ зычилэй дэтигъ. Псынкэу унашюо ашыгъэ пый купыр гъэкодыгъэнэу. Пыим игъогуп кызызэлбэзьки, фашистхэр зэтэраукалагъэх. Мы операцаем ыуж партизанхэм зэо лашхэр, щэхэр, гъомылапхъэхэр бэу къалэкхэхагъэх, ау ежь партизанхэм ащищхэри — Я. Калашниковыр, А. Черниковыр, Шхъэлэхъо Тахьир мы чыпилэм щыфхыгъэх.

Пынжъ техаклом rashыллэгъэ заор кынигъ, хадэгъугъ.

Станицэу Новосвободнэм

(Мамрыкъуа) нэмыц гарни-зоныр дахы кызызэрэшыуцугъэм икъэбар партизанхэм ашагъ, командованиею отрядыр аш зэреклүйт шыкылэр ыгъэнэфагъ, пыир щыгъэтэкьогъэнэр яшьэ-рлыгъыгъ. Чэц клахэм тиехэм станицэр къадзыхъагъ, шункл-мэ-захэм ихыатыркэ станицэ гупчэми зыщагъэбыльыгъ, а чыпилэм нэмыц комендатурэр ыкыи сельхозуправэр щытгъэх. Нэбгыришэу плъакло агъекла-гъэхэм Тыу Аминэ ахэтгъ. Нэфылтэр кызызэкичин зэрэ-жьэу, станицэм бгыу пстэумки ор дашэхъигъ, нэмыцхэр шхъа-чэ-псэчагъэх. Мы зэо операци-еми лыгъэ ыкыи псэемыблэж-ньгъэ нэбгырабэм щызэр-хагъ. Бүлжырэ пчэдыхъжым пым зыкнишэжьыгъ, зыкни-зэкингъуайи, авиацieri игъу-сэу, тиехэм къатеклуатэу ыубла-гъ. Зэошхом зыкнишэгъэу пхъашху язаощтыгъ. Пчэдыхъжым щегэ-жьагъэу пчыхъэ нэс зээуагъэх.

Ау тиотряд кызызэкэлкон, Туль-скэ отрядхэм адэжкыэ зыкни-гъэзэн фаеу хъугъэ, пыим ыкыуачэ бэктэ нахь лэшыгъ. Бгыуитумки улгъэхэр бэу яла-гъэх. Мы зэо хыльхэхэр мэфэ заулэрэ куягъэх — кызыз-клохэмэ, етлани падзэжьэ... Шэклогъу заохэм тидзэклолтэу Мэрэтыкъо Хъасанэ, Павел Азовцевыр, М. Захарченкэр, Тыу Аминэ къащыхъэгъэх. Шэклогъум ыуж партизанхэм станицэу Новопрохладнэр аш-тагъ, пыим зэральэкэу пэшүек-лохээ, тидзэхэм Iэпилэгъу афэхъущыгъэх. Ау зэ иллыгъо-кэ фашистхэр зэкладзагъэх, тэгъэгъазэм ыкыи 1942-рэ

ильэсисм станицэм зэошхом зыкнишэгъэ, пчэдыхъжым щегэжьагъэу чэц клах эхуфэ заор куягъэ, цыфыбэ хэхкода-гъэми, станицэр шхъафит ашыжьыгъ. Лыхъужхынгъэ зэрхэгээ мы заом щыфхыгъэх отрядым икомандир игуадзэу Мэрэтыкъо Хъасанэ, разведчи-цэу Тоня Слюсаревар, нэмыкхэри. Нэбгырэ 50-у отрядым хэтигъээм щыщэу псаоу къэнэ-гъагъэр нэбгырэ 20 зэклэмки. Кэлэлкээ нэбгыри 9-м щыщэу нэбгырэту псаоу къыхэкыжыгъэ. Тыу Аминэ игъэхъагъэхэм апае медалэу «Партизану Отечественной войны II степени» зыфиорэр кыратыгъ.

Адыгеир фашистхэм къаэ-пахыжы, пыир хэкум зыра-фыжыгъэ ужым, зыхэр щылакээм изэтгээпсихъажын фе-жьагъэх, адэрхэр фронтым куягъэх. Партизаныгъэхэу Тыу Аминэ, Иван Киселевым, Михаил Зайцевым язэо гъогу лягъэкотагь. Аминэ Дээ Плы-жым хэтэу Украина шхъафит ешыжы, ишшэрэлхэри сидигъуи псэемыблэжьэу зэшү-хых, зипэщэ взводым идээ-клохэм щысэ афэхъу. Венгри-ер фашизмэм кызызэхъижы-гъэнэмкэ щылэрэ заохэм Аминэ ахэлэхъагъ, мы чыпилэр ары Тыу офицер лыбланэу, ротэм икомандирэу, ичыпилэгъу

Хъашхуанэкъо Яхъем зыщи-lykагъэр, тури льэшэу гушуа-гъэх, адыгабзэкэ зэдэгүшыга-гъэх. Яхъер ышшэштгъэм фэдэу Аминэ къельээгъ: «...Амин, сифэхымэ, сиольэу силяжэ-сием, сиэрэлэгъуцугъэр. Ори зыгорэ къюхуулэмэ, сэ уиехэм яз-гъэшшэш...» Үүжүм Хъашхуа-нэкъо Яхъер лыгъэ хэльэу Венгрием пае зэуагъэ ыкыи ар шхъафит ышыжызэ фэхыгъэ.

Тыу Аминэ фашизмэр зэхэ-гъэтэкьогъэнэм хэлэхъагъ, Ру-мыниер, Чехословакиер шхъа-фит ышыжыгъэх. Заор аухыгъ. Тыу Аминэ зыхэтгъээ частыр Забайкальсэ дээ округым хэтэу японцэхэм апшүеклозэ Къокы-пэ Чыжъем Ѣызэуагъ.

Лыхъужхынгъэ зэрихъагъ, ихэгъэгъу фэшьыпкъагъ. Тыу Аминэ Жъохъо Плыжым иор-денхэр, Хэгъэгъу зэошхом иор-денэу а I-рэ шуашэр зиэрэ ыкыи зэо медалыбэ кызызэшьошагъ. Зэо ужым янагъокэ зыдэс-гъэх Кошхаблэ кыгъэзжэхъ. 1946-рэ ильэсисм Кошхэблэ районым ирайком комсомол иапэрэ секретарэу хады, ап-шэрэ гэсэнгъээ зэргэгъоты. 1953-рэ ильэсисм Мыекъуапэ къащэхъагъ, кэлэгэгъэхэдэжэ инсти-тутым ильэсисбэрэ ипроректо-рыгъ. Унэгъо гулсэф илэгъ, ыкъо-ылхъухэм Ѣынэнгъэм чыпилэ дахэ щаубыгъ, ахэм ясабийхэр — къорыльф- phxорэлфхэр Аминэ къильэгъуцугъэх.

**Я 4 — 5-рэ нэклубгохэр зыгъэхъазырыгъэр
МАМЫРЫКЬО Нуриет.**

Цыфымрэ гъаштэмрэ

Лыгъэр гум къышежъэ

Умышлэрэ пшашьэр хъунклаклом 1ашэкэ ыгъэшынэу пльэгъумэ, сида апэу узэгупши-сэштыр? «Сиофэп» пюонир 1ашлэх, ау ухуульфыгъэу ащ урихылгагъэмэ, гукэ узыфэхъазыр хэкылпэм ульыхуущтба?

Бжыхъэ пчыхъэ рэхъатым 1ындже щыпсэурэ Трэхъо Вячеслав ителефонэу унэм итыр къитеуга. Трубкэр къыштэм, Краснодар дэс икласлуу Эдуард игумэкыгъохэр къытуатхэху фежъаг. Ошлэмэшилэу зэдэгүүшгээгүр зэ-пуугу, макъэр зэхихыреп.

2004-рэ ильэсийн ихуугье-шагь къытуатэрэр. А лъэхъя-ным В. Трахъор сотовэ телефон 1ағыл. Гулэм хэтэу има-шинэ итыхъхи, ыкъо дэжь ежъаг. Псэүпилэу Яблоновскэ нэссыгъэу «Газелымкэ» къэнэ-гъэ гъогур ыкъунэу Вячеслав рихъухи, цыфыбэ зэрымыс таксиим итыхъхаг. Пшызэ тель лъэмиджышхор къызера-нэкымэ «Газелыр» къыгъэу-циунэу В. Трахъор водителым ельдэгүй.

— Къемыгъэуцу, — къытуаг мэкъе лъешкэ аужыкэ щыкэ калэхэм ашыц. — Ахъщэу шууыгъыр къэшумыштэмэ, мы пшашьэр шосыбызыт!

Итепльэкэ гум фэмыштэрэ калэу шъэжъыер пшашьэм ыпшэе езыхылгагъэм бирсырэу къытэтигъэм хигъахъоштыг.

«Газелым» исхэм, водителы-ри зэрахэтэу, ахъщэу къаугу-игъэр паом ильэу хъунклаклом фашинг. Ятлонэрэ техэко-хъун-клаклори къэтеджыг.

Ахъщэм къызылъябэм

Шъэжъыер зытыращэе гъэ пшашьэу Екатеринэ кыфы хъугъэу техаклор къеункыг. Водителым нахь кынэблагъэ зэхъухэм, зы хъунклаклоу пшашьэр къэзимытупширэр ахъщэу паом фыральхагъэм кыльыгъэбаг.

А уахтэр Трэхъо Вячеслав ыгъэфеди, техаклом утын рихы шлоигъоу еваг, ау икью бжы-мымыр туригъэфагъэп. Пшашьэм ынатэгэе еутэгъыг.

Ятлонэрэ хъунклаклоу «Газелым» исыгъэм шъэжъыер къы-ши, тюгъогого Трэхъо Вячеслав къыхисаг, гулэм хэтэу шхъангъупчээмкэ «Газелым» икъыжъэу фежъаг.

Гъышхэм ашыц водителым «Газелыр» къыгъэуцуг, бзэ-джахшэм къатекуаг, ау къе-

дэуугъэхэп. Шхъангъупчээмкэ икъыжъырэ хъунклаклом водителыр лъыччаг, 1эдэ-уадэмкэ тюгъогого утын ри-хыгь шхъае, къызэтэригъэуон ылъэкыгъэп.

Пшашьэм пчэр къытуихыгъ

Вячеслав лъакьокэ хъунклаклом зеом, «Газелым» ыкъэ нэс ыдзыг. Шъэжъыер къытырихынэу ебэнэу фежъаг. Техаклом шъэжъыер ыпекэ къызеш-тэм, Вячеслав лъыаби, 1ашэр ыблыг чиуубытаг. Пшашьэр ыпекэ щысмын нэгъэу-пэлэгэу нэпльэгъур ыгъэфеди, «Газелым» ипчэе къытуихынэу игто ифагь.

Хъунклаклом В. Трахъор ебэнэзэ, машинэм къызыгъэх, асфальткэ гээгээгэе гъогум Вячеслав шхъэкэ тэфагь, псынкээу ыкъицэтигъынэу амал къызфильтотыжыгъэп.

Машлом къэзигъэстэирэ тэхаклор пльыр-стрым хэт. Шъэжъыер зылэгэгэйкынэу фает. Улэгытлыг зытэгъэ В. Трахъор лъыр къечы. Техаклор гум ыльэнкы ыкъы ышхъэ шъэжъи-мкэ къе.

Вячеслав къызаклаклорэп. Шъэжъыер икъеркиеу къызытыреща, ыиэ ыуубыти, хъунклаклом ыкъыб рифизылгаг. Шъэжъыер къылэкихи, ащ ытамэ телункагаг, чыым рифизылгаг.

Шъэжъыер хэу, ушхъамыс техаклом, — къезыгу-тэхэхэри бзыльфыгъэу щытыгъэхэм къахэгъэх.

Шъэжъыер хъунклаклом ыпшэе хэсунуу амал сиагь, ау ар къезгэгэлгээ, ау къе-тэхэхэри Вячеслав. — Шъэжъыер чыжъэу 1усыдзыгъэ.

Водителэу Гынышыр ятлонэрэ техаклом лъыччаг, утынхэр рихъягъэх, ау 1эк1экыжыгъэу къызегъэзэжын, В. Трахъор лъы фабэр къэччызэ къочладжэ зэрхъурэр ыльэгъур. Хъунклаклор наркоманхэу зэрэштхэр нэүжүм къышлааг.

Къулыкъушэхэр къызэсихэм

Зэвшэшэгъуухэу «Газелым» исыгъэм шъэжъыер къы-ши, тюгъогого Трэхъо Вячеслав къыхисаг, гулэм хэтэу шхъангъупчээмкэ «Газелым» икъыжъэу фежъаг.

телефонкэ милицием икъу-лыхъушэхэм афытеу, макъэ аригъэлгүй.

ГАИ-м икъулыкъушэхэр къа-пемычжыхъэху щытыгъэхэти, псынкээу чыпилэм къынэсигъэх. Шъэжъыер зытыращэгъэ пшашьэр машинэм исыгъэр (Ека-терин ыцээр) гумэкыгъю хэтыг. Илэгэгэу псынкээм фэгъэзэгъэ машиниту къекуагь, Екатери-нэрэ Вячеславэр сымэджэ-шым екүре гъогум тырашагъэх.

Псынкээу нагъэсигъэх

Милицием икъулыкъушэхэм гъогум къырыклохэрэ машинэхэр къагъэуцухээ, медицинэм иофишэхэу илэгэгэу псынкээм фэгъэзагъэхэм ямашинэхэр ХБК-м исымэджэц нагъэсигъэх.

Улэгыи 4 утынхэр зытыращэгъэ Трэхъо Вячеслав врачхэр къелазэхэу фежъагъэх, ау лъыр зэрэчинагъэм фэш къынэгъуабэ илэ хъугъэ. 1ыг къызэу-туми медицинэм иофишэхэм хэхыгылэ къагъотын алъэкигь.

Зы цагэр зэлпаки, гум тэ-1ункэхээ, жыр къырагъэзэ-жыгъэ. Ары шхъае, къэтэджы-штыр хэгъэкли, къыоплыгъэ-кли укышигъырэп. Мэфэ 40 щылтыгъэу игультыэ къызэу-хыгъыгъэ, гъомылапхъэу фа-шэирэм къыльыпльэу фежъагь.

Килограмм 74-рэ къэзышэ-чыштыгъэ хъульфыгъэр килограмм 50 фэдэз хъугъэу сымэдэжэшым къыч1экыжын, ыльэтеуцожыгъэ.

Зэвшэшэгъуухэу «Газелым» исыгъэм шъэжъыер къы-ши, тюгъогого Трэхъо Вячеслав къыхисаг, гулэм хэтэу шхъангъупчээмкэ «Газелым» икъыжъэу фежъаг.

Краснодар краим щыщхэ зэвшэшэгъуухэу Екатеринэ, Наталье, фэшхъафхэу «Газелым» исыгъэм шъэжъыер къы-ши, тюгъогого Трэхъо Вячеслав къыхисаг, гулэм хэтэу шхъангъупчээмкэ «Газелым» икъыжъэу фежъаг.

Гынышыр ятлонэрэ хъунклаклоу «Газелым» исыгъэм шъэжъыер къы-ши, тюгъогого Трэхъо Вячеслав къыхисаг, гулэм хэтэу шхъангъупчээмкэ «Газелым» икъыжъэу фежъаг.

Зэвшэшэгъуухэу «Газелым» исыгъэм шъэжъыер къы-ши, тюгъогого Трэхъо Вячеслав къыхисаг, гулэм хэтэу шхъангъупчээмкэ «Газелым» икъыжъэу фежъаг.

Зэвшэшэгъуухэу «Газелым» исыгъэм шъэжъыер къы-ши, тюгъогого Трэхъо Вячеслав къыхисаг, гулэм хэтэу шхъангъупчээмкэ «Газелым» икъыжъэу фежъаг.

чъхызэ, хъунклаклом 1э гу-шъэкэ упэуцуныш, 1ашэр къы-тепхынэм гу пытэ ишыклагь. КIуач1эр, къулайныгъэр — ахэри бгъэфедэнхэ пльэкын фае.

В. Трахъор ицыкыгъом къы-щегъэжъагъэу физкультурэм, спортым апыль. Футболы, атлетикэ псынкээм, күшхъэ-фэчэ спортым, фэшхъафхэм афэшагъэу ильэс еджэгъуухэр 1ынджые щигъэкыагъэх.

Гүнэгъу куаджэу Тэхъутэ-мыкъуае күшхъэфачьэмкэ кюзэ, шхъафит бэнаклэм зы-фигъасэштыгь. Адыгейим, Краснодар краим ашыц1эрэ Гъом-лэшк Русльян иапэрэ тренер.

В. Трахъор спортымкэ ятло-нэрэ разрядым ишалхъэхэр ригъэлгэхъагъэ, самбэмкы ба-нэштэгь.

Спортыр ары сиgy зыгъ-э-птыагъэр, лъэк1 къысхэзэльхъагъэр, — къеуату Вячеслав.

— Тренерэу Гъомлэшк Русльян спортым имызакъоу, лъэпк1 шэн-хабзэхэм тафигъ-сэштыгь. Сыфэрэз, Тхэм аш-дженэт къырет.

Трэхъо зэшхэр

«Трэхъо зэшхэр лыгъэм ишысэх» ылоу «Адыгэ мақьэм» джырэблагъэ тхыгъэ къыхиу-тигъэ.

— Ахэр сятэшых, — тизэ-дэгүүшгээгүй лъегъэкыуат Трэхъо Вячеслав. — Гъэзэйтэдэгээ ирэдакции «тхыашуугээгээ» ицлюжыы шхъоигыту тилакъо ыцэ-кэ тхыгъэр къызэрэхийтужыгъэ. Зэвсэгээ илэгэгэу тилакъо ыцэ-кэ тхыгъэр къызэрэхийтужыгъэ.

Трэхъо зэшхэр Исмахьил, Сахыд, Мэдин, Уалид, Хъалид Хэгъэгэу зэошхом лыгъэ ахэ-лэйгэу щызэуагъэх. Ленинград икъеухъумэн хэлэжээгээ Трэхъо Хъалидэ къытилогъагь: «Ле-нинград къэзүхъумагъэхэм тамэкэ къинэу зэрахьагъэр тщыгъупшэ хъущтэп».

Тарихыр бгъэлъэп1эн, лъэ-уухэм язэхъынгъэ гъэптигэ-тэйнээрэфаем, нэмых1 шлэж1 юфыгъохэм Хъалидээр сэры-рэ татгүүшгээ уахьтэ къытэ-күгүй.

Вячеслав ятэу Асхадэ зэрэ-ныжыкъэм фэши Хэгъэгэу зэо-шхом щызэуагъэп, заом ыкъы 1офеу ышлэрэмкэ Текло-нигъэм и Мафэ къэзигъэблэ-гъэхэм ашыц.

Асхадэ ыкъохэу Вячеслав, Инвер, Аскэр, Аслъян, Аслъан-бэч дзэм къулыкъур щахыгъ. Инвер подполковник хъугъэу аш къыхэкыжыгъ. Ятшхэм заом лыгъэу щызэрэхъагъэр агъэльап1эн, шхъэклифа афашы.

ЕМТЫЛЫН Нурбый.

ЖъоныгъуакІэм и 27-р — тхыльеджапІэхэм (библиотекарым) я Урысые маф

ТхыльеджапІэр — зэзыщэлІэхэрэ чыпI

Библиотекарым и Мафэ Урысыем щыхагъеунэфыкынэу зырагъэжьагъэр бэшіагъэп, 1995-рэ ильэсүм жъоныгъуакІэм и 27-р ары. ТхыльеджапІэхэм Іэпыїэгъу афэхъугъэнүм ыкIи нахь зэлъашІэнхэм фытегъэпсыхъэгъе унашьом къэралыгъом ипащэштыгъеу Борис Ельциныр кIэтхэгъагъ. Обществэм, наукэм, культурэм хэхъоныгъэ ашынымкIэ тхыльым мэхъанеу илэм анаэ тирадзэныр ары анахь шхъяаIеу щытыгъэр.

КъэралыгъуабэхэмкIэ мы мэфэкыр зы мэфэ гъэнэфагъеу щытэп, чьэпьюгъум иаужыре блыпэм хагъеунэфыкы. Ар тхыльеджапІэхэм я Дунэе маф.

Цыфыр щэлэфэ шлэнэгъэу зэригъэгъотырэм ильэс къэс хигъахъозэ къырэкло. ЛIешIегъу пчагъэхэм цыфым епхыгъе къэбарыр тхъапэм рагъэклющтыгъ. Ар нахь дэгъоу албыIэсүнүм фэш тхыльеджапІэхэр агъэпсыгъех. Урысыем апэрэ тхыльеджапІэр Санкт-Петербург 1795-рэ ильэсүм жъоныгъуакІэм и 27-м къыщизэуахыгъ. Аш джы зэреджэхэрэп Урысые лэпкъ тхыльеджапI. Ильэс 200 тешлагъеу мы мафэр хагъеунэфыкынэу аублагъ.

Ау щылэнэгъэр нахь льыклат къэс кIеу къежээрэр бэ ыкIи непэ Интернетым уахьтэр нахь щагъакло (ныбжыкIэхэм) хуугъэ. Аш емылтыгъеу, тхыльым уасэ фэзышIеу, имэхъанэ къызгурылоу, тхыльеджапIэр зиклупIэхэр, аш Ioф щызышIэхэрэм лытэнэгъе афэзышIирэр макIэп. Сэри ахэм шхъяащэ афэсшы.

Мэфэкым илэгъокIеу къутыгъ Гавердовскэм дэт тхыльеджапІэм илофышIэхэу Наталья Алексеевамрэ Тамара Ковалевамра гушыгъу тафэхъугъ. Мы бзыльтыгъитIур нэгушлоу тхыльеджэхэм зэрэлгэхокIхэрэм, ящыкагъэр IупкIеу къаззерафалуатэрэм ишуагъэкIэ зыфащэнхэ альэккы. Ильэс 10-м къехъугъ мы сэнэхъатым нэбгыритIуми Ioф зырашIэрэр. Библиотекэм къычIэхъагъэм ишыкIэгъе тхыльыр ептын къодыр арэп явшIэриль хахъэрэр. Цыфыр икласу заджэрэм укIэупчIэнэр, тхыльыкIэхэм якъэбар къыфэплотэнэу аш къыдыхъэлтыгъ. Аш пае ежь библиотекэм иофышIэхэри бэмэ яджэнхху щыт. Мыхэр — психологии, кIэлэгъаджэх, кIэлэплух, зэхэцакло.

— Джырэ лъехъанеу тызыихътим ежь ишапхъэрэх къегъеуцух, — къеуатэ Наталья Алексеевам. — ТапэкIэ тхыльеджапІэхэр тхыль тъетылыпIэхэм зэрэштыгъэм фэдэжъяэп, джырэ технологиехэр етIупшыгъеу тиофишIэнкIэ дгъефедэхэзэ, электроннэ тхыльеджапIэ си-

стемэхэм тахэхъан тэлъекIы, лъэнэкю зэфэшхъафхэм афэгъэхъыгъе Ioфхъабзэхэр зэхэтэшх, социальнэ-культурнэ проектхэр ретэгъекIокх. Онлайн шыкIэм тетэу Ioф тэшIе, социальнэ хытымум нэклубго щыти.

ГушыIэр лъигъекIотагь Тамара Ковалевам:

— Сэ къызэрсшошырэмкIэ, тхыльеджапІэхэр коммуникацием игупчэ мэхъух. Дунаим къэбарлыгъеIэсэу бэ щыIэр: интернетыр, телевидениер, радиор, ау къэбарэу аулъэкIурэр макIэ. Арышь, пстэуми, анахъэу кIэлэцIыкIухэм, культурнэ код закъор къаIекIэхъаным имызакъоу, тхыльым ишуагъэкIэ къэбарыр къагъотышунымкIэ IэпIэгъу тафэхъун фе, — къыIуагъ аш.

Непэ цыфхэр зыщизэлкIэхэу, зыщизэдэгущIэхэу, ягушхъебайныгъэ зыщихъахъорэ чыпIэ хуугъе тхыльеджапIэр. УзэлкIеу узедэгущIэнэр — цыфым ибаинигъе шхъяахъэм зэу ашыц. Джаш фэд тхыльым IэкIэ утэлбэн, ар зэхашшээ уеджэнүм нахь гухахъо хэохуутэ.

уахьтэр афэмыхъо зэджэнхэу иго имыфэгъе тхыльхэр къызытугъышIэхэрэр ахэм къафалотэхжых, епльыкIеу е гупшысэу арагъэшыгъэхэмкIэ къадэгушэх.

ТхыльеджапIэм иофишIе — тхыль чылысым иухъумаку. ЛIешIегъу пчагъэхэм аугъоигъе шлэнгъягъе шьо къешогъэгъунэ. Анахь ижырэ тхыльтири къышуагъотылэ. Джаш фэдэу шьуитхыльеджэхэр тапэкIи жууѓээрэзэх, ахэм япчагъе хахъоу, къыхэшшуухыгъе сэнэхъатым гухахъо хэжъугъуатзу ильэсбэрэ Ioф шьушIэнэу шуфтэтэо.

ПишIэнкIэ гъэшIэгъоны

* Дунаим библиотекэ анахь щыIэр. Мыщ тхыль зэфэшхъафэу миллион 75-рэ чIэль, аш хэйтэй аудио ыкIи видеотетхагъэхэр, сурэттехыгъэхэр.

* Библиоклентомания — узы, егъэллягъеу тхыльхэр шу пльэгъуным ыкIи тхыльеджэпIэ экземплярхэр къызэлкIэгъэхъянхэм фэбэнэгъэнэйн инэшан. Мы узыр зиэгъе Стивен Блумберг дунаим икъэралыгъо зэфэшхъафхэм яхтыгъу тхыльеджэпIэ 268-м тхыль мин 23-рэ фэдиз къачилтыгъукигъ. Общественнэ тхыльеджапIэхэм анахъеу аштаагъуэрэ «Книга рекордов Гиннеса» зыфилорэр ары.

* Гарвард университетым итхыльеджапIэ цыфым ыкIышшо хэшшыкIэгъе тхыль коллекции чIэль.

Гурт лIешIэгъу хэмээн Европэм общественнэ тхыльеджапIэу итгээхэм ачэлтыгъе тхыльхэр чамыхынхэм фэшI пшэхъу хэмкIэ рапхыштыгъэх. Тхыльыр зытель мэклиам къытырахын еджэшшунхэм фытегъэпсыхъэгъагъа пшэхъум икъихъагъэр. Аүщтэу зыкIашшыгъе тхыльхэм ауасэ зэрэлзапIэм пай.

* Ижырэ египетске къалэу Александрие хабзэ щыагъ портыйн къытыцуурэ къухъэхэм аштаагъ тхыльхэм копие атырахын фау.

**Нэклубгъор къэззигъэхъа-
зырыгъэр ИШШЫИЭ Сусан.**

Спортсмен, тренер анахь дэгъухэр

Щытхъум гушхоныгъэ уегъэшлы

Адыгэ Республикаем спорт еджаплэу
N 2-м Клокыплем кыщежьэгэ шъхэзэкью
зэнэкъокъухэмкэ гъэхъагъэхэр ешых.

Урысыем шотоканымкэ изэнэкъокъо 2019-рэ ильэсэм гъэтхэпэ мазэм щылагъэм Адыгэ Республикаем ихэшыпыкыгъэ командэ тыхыныр кыщидыхыг.

Дунаим шотоканымкэ изэнэкъокъо Португалии щылагъэр Адыгэ имбэнаклоу Александр Рудь шукыр къэклэжы. Урысыем ихэшыпыкыгъэ командэ хэтэу дышшэр кыфагъэшшошагь.

Урысыем ихэшыпыкыгъэ командэ Европэм икомандэхэм язэнэкъокъу шотоканымкэ апэрэ чыплэр кыщидыхыгь. Хэгъэгүм ихэшыпыкыгъэ командэ Александр Рудь фэбэнагь.

Адыгэ Республикаем спортсмен анахь дэгъухэу 2019-рэ ильэсэм кыыхахыгъэхэм Александр Рудь ашыц. Адыгэ Республикаем изаслуженэ тренерэу Хяткю Ахьмэд бэнаклоу егъас. Александр Рудь спортымкэ дунэе класс зилэ мастер хууьгэ.

Урысыем и Кубок кыдэхыгъэным фэгъэхыгъэ зэнэкъокъум 2019-рэ ильэсэм, бжыхъэм Адыгэ им ихэшыпыкыгъэ командэ ящэнэрэ чыплэр кыщидыхыгь. Уджыху Эльдар 2019-рэ ильэсэм Урысыем спортымкэ има-

Ахтао Дамир, Хъабэхъу Щамилэ ялэпэлэсэнгъэкэ къахэшгъэх. 2020-рэ ильэсэм, гъэтхэпэ мазэм Урысыем иныбжыкыгъэхэм язэлукэгъухэм тибэнаклохэм шотоканымкэ медальхэр кыщахыгъэх. Зэхэшэн юфыгъохэм ягъэцэлэн чанэу хэлэхъягь Хяткю Инал.

Хъабэхъу Щамилэ ильэс 18 — 20 зыныбжхэм якуп тыхыныр кыщидыхыгь. Урысыем спортымкэ имастер ишапхъэхэр рильтэгъуяа.

Къуикъо Амир, ильэс 16 — 17, Лиана Штаховам, ильэс 14 — 15, джэрхэр къахыгъэх. Щ. Хъабэхъур, Л. Штаховар, А. Къуикъор хэгъэгүм ихэшыпыкыгъэ ныбжыкыгъэ командэ аштагъэх, Европэм изэнэкъокъу зыфагъэхъазыры.

Шэуджэн Алкъэс, Сергей Литвиновыр, Кристина Спиридовна, Анна Загорэ, фэшхъафхэри хэгъэгүм ихэшыпыкыгъэ командэхэм арагъэблэгъэштхэу тэгүгъэ, яснаущыгъэ кызызэуяхынмыкэ амалышхэр ялех.

Уджыху Эльдар 2019-рэ ильэсэм Урысыем спортымкэ има-

стер хууьгэ. 2020-рэ ильэсэм, гъэтхапэм хэгъэгүм изэнэкъокъу дышшэр кыщихыгь.

Спортым ныбджэгъушхэр щызгъотыгъэх, Къокыплем кыщежьэгэ бэнакъэхэр сшохъашэгъоных, — кытууагь Уджыху Эльдар.

Хяткю Ахьмэд гуетынгъэ ин хэлэу ныбжыкыгъэхэм юфадешэл, — кытиуагь Адыгэ Республикаем спорт еджаплэу N 2-м илашэу, Урысыем, Адыгэ им язаслуженэ тренерэу Хют Юныс. — Спортышом медальхэр кызызэрэхъахыгъэрэм даклоу, пасуныгъэ пытэ ялэним, цыфыши

хуунхэм ныбжыкыгъэхэр фегъасэх. «Адыгэ Республикаем изаслуженнэ тренер» зыфиорэ щытхъуцээр кызыэрэфаусыгъээм фэшл Хяткю Ахьмэд тыфэгушо, итьхъагъэхэм ахигъэхъонэу тыфэлтэло.

Адыгэ Республикаем итренер анахь дэгъухэу 2019-рэ ильэсэм кыыхахыгъэхэм ашыц Хяткю Ахьмэд. — Спортыр ашыцэнэгъэ хэпхын умылъэкынштэу елъытэ. Игушуагьо кындаэзигъохъэрэм гээзетымки «тхъашуугъэлэсэу» ариложы шоогъу. Ыгъесэрэ ныбжыкыгъэхэм щылэнэгъээм щыпхырашырэ льагъом егъегушо.

Авшэрэ купыр

Футболышом къегъэзэжы

Хэгъэгүм футболымкэ иапшэрэ куп щызэнэкъокъухэрэ командэхэм зэпыугъом ыуж ешлагъухэр рагъэжъэжыщых.

Урысыем футболымкэ и Союз пешорыгъэшьэу зэрэрихуухьагьэу мэkyуогъум и 21-м зичэзыу зэлжкэгъухэр командэхэм яэштых. Апэрэ чыпилтэр кыдэзыхыхэрэ занкэу Европэм и Кубок фэбэнэштых. Ящэнэрэ чыплэр зыхырэр пешорыгъэшь ешлагъухэр ахэлжээн фае. Теклоныэр кыащидыхмэ Европэм икомандэ анахь лъэшхэр зыщызэнэкъокъухэрэ купым хэхьашт.

Командэ пэлч 2019 — 2020-рэ ильэс эшлагъум зэлжкэгъуу 8 кыфенагь. «Зенит» дышшэр кыдихынам пэблагь. «Локомотив», «Краснодар», «Ростов», ЦСКА-р, нэмыхырэри медальхэм афбэнэштых.

Ятлонэрэ чыплэм щылэ «Локомотивым» итренер шхъаэрэ ильэсэйбэрэ юф зылэгъэ юфылоу Юрий Семинир илэнатэ зэрэулагъэгъэр футбольм хэшыыкы физилэхэм агъашлагь. «Локомотивым» ипащэхэм я Совет ашфэдэ унашшо зэришыгъэм дырагъаштэрэп.

Тренер шхъаэрэ зэрэзэблагъуягъэ шуягъэ кыыхыщтэе эшлагъухэр зылэгъэшт.

Сербием щыщэу Марко Николич «Локомотивым» итренер шхъаэрэ агъэнэфагь. Юрий Семинир тренер гъешуагъэу клубым илэнэу «Локомотивым» ипащэхэм гухэль ялагь, ау Ю. Семинир аш фэдэ илэнатэхуанэрэ езэгъигъэп.

Апшэрэ купым ешлагъухэр зэрэцкылтхэм Урысыем футболымкэ и Федерации щытагъэштых. Зэлжкэгъум зы командаэм ешлэгли 5 щызэблхъун ыльэкинзу зэхэшцаклохэм унашшо зэрашыгъэр юфыгъо дэгъоу тэлъытэ.

Германием, Европэм инэмыхык хэгъэгүхэм футбол ешлагъухэр ашырагъэжъэжыгъэх. Зэгъэпшэнхэр ашыхэзэ, шыкылешхэм алтыхуухээ, Урысыем зэнэкъокъо Ѣылъягъэлжтэшт.

Кыыкэлэхылтэшт ильэс ешлагъум гъэпсыкэу илэнтэр зыфэдэштээр тшлэгэрэп. Зэлжашлэрэ футбол ешлаклоу Андрей Аршавиним кызызериагъэ, зы ильэс ешлагъур гъатхэм рагъажъэм, бжыхъэм аухызэ ашыныр нахышиу. Нэмыхык еплыкыгъэхэр зиэхэр щылэнэш, тяжэшт унашшохэу аштэштхэм.

Футбол

«Ротор», «Химки» тафэгушло

Урысыем футболымкэ иапшэрэ куп хэхьагъэх «Ротор» Волгоград, «Химки» Москва хэку.

Апэрэ купым 2019 — 2020-рэ ильэс эшлагъур щаухыгь. Апэрэ чыпилтэр кыдэзыхыгъэхэ «Ротор» юкы «Химки» иапшэрэ купым зэрэххэхьагъэхэм фэшл тафэгушо. Урысыем и Кыыблэ шьольыр икомандэхэу «Ростов», «Краснодар», «Шъачэ» иапшэрэ купым Ѣешшэх.

Кэлэл-лыхуухьагьэу Волгоград икомандэ Теклоныгъэм ия 75-рэ ильэс зыщыхэдгээунэфыкыре уахьтэм тафэу апэрэ чыплэр кыдихи, иапшэрэ купым зэрэххэхьагъэхэм мэхъэнэ ин илэу тэлъытэ. «Ротор» итьхъагъэхэм ахигъэхъонэу, спортышом илэгаплэхэм анэснинэу фэтэо.

«Кыыблэ» футболыр шу Ѣалъэгь, апшэрэ купым нэмыхык командэхэри хэхьаштхэу тэгүгъэ.

Нэктубор зытэхэзьырытээр
ЕМТЬЛЬ нурбий.

Зэхэзшагъэр
ыкы кыыдэзэ-
гъэкырэр:

Адыгэ Республикаем лъэпкэюофхэмкэ, Икыб къэралхэм ашы-
псэурэ тильэпкэ-
гъухэм адьырээ зэпхы-
ныгъэхэмкэ юкы
къебар жууьгъэм
иамалхэмкэ и Комитет
Адрессыр:
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэ-
шылэр:
385000,
къ. Мыекуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,

Редакцием авторхэм
къахырэр А4-кэ
заджэхэр тхъапхэу
зипчъагъэхэм 5-м
емыхъухэрэр ары. Са-
тырхэм азыфагу 1,5-рэ
дэлтээ, шрифтыр
12-м нахь цылунуу
щытэп. Мы шапхъэ-
хэм адимиштэрэ
тхъагъэхэр редакцием
зэкегъэжохых.

E-mail: adyvoice@mail.ru

Зыщаушыхъятыгъэр:
Урысыем Федерацием
хэутын юфхэмкэ, тел-
радиокъэтын-
хэмкэ юкы зэлты-
иэсикэ амалхэмкэ
и Министерстве
и Темир-Кавказ
Чыпэ гъэроры-
шыл, зэраушыхъятыгъэ
номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Зэкемкы
пчагъэр
4876
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 920

Хэутынам узьши-
кээтхэнэу Ѣыт уахътэр
Сыхьатыр
18.00
Зыщыхаутыгъэх
уахътэр
Сыхьатыр
18.00

Редактор
шхъаэр
Дэрбэ Т. И.

Редактор шхъаэр
игуадзэр
Мэцлэкъо
С. А.

Пшъэдэжыкъ
зыхырэ секретарыр
Тхъаркъохъ
А. Н.